

Рада Європи

Стратегія гендерної рівності на 2014-2017 роки

ВСТУП

Гендерна рівність означає рівний доступ, можливості, обов'язки та участь чоловіків та жінок в усіх сферах громадського та приватного життя. Також вона передбачає рівний доступ та розподіл ресурсів між жінками та чоловіками. І хоча за останні десятиріччя правовий статус жінок в Європі беззаперечно покращився, до реального досягнення рівності на практиці ще далеко. І незважаючи на те, що прогрес помітний (рівень освіти, участь у ринку праці та у політиці), гендерна нерівність існує вже багато років, залишаючи чоловікам їх традиційні обов'язки та обмежуючи жінок у можливостях затверджувати свої основні права та функції.

Найбільш виразним прикладом нерівності жінок та чоловіків є насильство над жінками, яке трактується як порушення прав людини та як основна перешкода до гендерної рівності.

Зміна гендерних відносин, розширення можливостей жінок та скасування негативних традиційних гендерних стереотипів є ключем до досягнення гендерної рівності та благополуччя всього суспільства, у тому числі чоловіків та наступних поколінь. За результатами проведеного дослідження багатьох сфер економіка та соціум процвітають, коли жінок на рівні з чоловіками наділяють правом участі у соціальному та політичному житті. Тому участь жінок у прийнятті рішень сприяє позитивним змінам у суспільстві, таким як зміни у законах, політиці, службах, установах та соціальних нормах.

Потрібно визнати значний внесок жінок у суспільство та економіку, а також високу ціну гендерної нерівності, особливо у контексті економічної кризи. Нерівність у всіх прошарках суспільства зростає. Криза та відповідні жорсткі заходи значним чином вплинули на жінок усіх країн шляхом втрати робочих місць, зниження заробітної плати, скорочення місць на державній службі та зменшення об'ємів фінансування важливих служб підтримки жінок, які постраждали від насильства.

Дискримінація жінок має структурний та горизонтальний характер, що охоплює усі культури та суспільства, а також усі сектори, рівні та сфери на протязі всього життя. Упродовж життя гендерна нерівність зростає, таким чином певні проблеми, які трапляються в молоді роки, спричиняють відповідні проблеми в зрілому віці, обмежуючи вибір. Зазвичай дискримінація жінок відбувається за певними ознаками, зазначеними у Статті 14 Європейської Конвенції з прав людини та у Статті 4.3 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок та боротьбу з цим явищем (Стамбульська конвенція).

У зв'язку з вищезазначеними причинами важливо систематично та детально звертатися до проблеми дискримінації жінок для того, щоб досягти повної гендерної рівності. Це передбачає двосторонній підхід до роботи над гендерною рівністю, який включає:

1. спеціальну політику та можливі позитивні дії у важливих сферах для покращення становища жінок та гендерної рівності;
2. сприяння, контроль, координацію та оцінку процесу досягнення гендерної рівності в усіх політиках та програмах.

Досягнення гендерної рівності є основою захисту прав людини, функціонування демократії, визнання верховенства права, економічного зростання та конкурентоспроможності.

Новаторська робота Ради Європи у сфері прав людини та гендерної рівності сприяла розробці узгодженої правової та політичної схеми, яка, якщо буде впроваджена, значною мірою сприятиме забезпеченню прав жінок та надасть державам-членам Ради Європи можливість наблизитись де-факто до гендерної рівності.

Започаткована у 2012 році Трансверсальна (наскрізна) програма Ради Європи з питань гендерної рівності спрямована на збільшення впливу та забезпечення стандартів гендерної рівності, підтримуючи їх впровадження у державах-членах за допомогою різних заходів, включаючи стратегію досягнення гендерної рівності та діяльність у пріоритетних напрямках. Для досягнення цієї мети Програма потребує постійної політичної та фінансової підтримки, яка є надзвичайно важливою для мобілізації зусиль усіх керівних, консультативних та моніторингових органів Ради Європи, які залучаються до розробки, впровадження та оцінки програми дій щодо гендерної рівності. Комісія Ради Європи з питань рівноправ'я жінок та чоловіків знаходиться в центрі цих зусиль.

Основу цієї Стратегії складає значна нормативно-правова база Ради Європи стосовно гендерної рівності, а також результати останньої Конференції міністрів Ради Європи 2014 року, відповідальних за рівність жінок та чоловіків, що враховує як теперішню економічну ситуацію, так і політичний вплив Ради Європи. Стратегія наголошує на цілях та пріоритетах Програми Ради Європи з питань гендерної рівності на 2014-2017 роки, визначає методи роботи та головних партнерів, і, зокрема, заходи, необхідні для досягнення кращих результатів. До Стратегії буде додано таблицю, в якій зазначаються теперішні, майбутні та запропоновані дії, щоб забезпечити безпосередній зв'язок між стратегічними цілями, відповідними заходами та засобами, які використовуються для їх здійснення.

Глава I. Мета та стратегічні цілі

Загальною метою Стратегії є досягнення підвищення спроможності та надання повноважень жінкам і, відповідно, ефективна реалізація політики

гендерної рівності у державах-членах Ради Європи шляхом підтримки впровадження існуючих стандартів.

Це буде здійснено шляхом досягнення п'яти стратегічних цілей, які враховуватимуть питання багатосторонньої дискримінації та особливі права і потреби жінок та чоловіків протягом життя.

Стратегічна ціль 1: боротьба з гендерними стереотипами та гендерною дискримінацією

Гендерні стереотипи є вагомим перешкодою в досягненні справжньої гендерної рівності та сприяють гендерній нерівності. Гендерні стереотипи – це упереджені ідеї, згідно з якими чоловіки та жінки умовно наділяються характеристиками та функціями, що визначаються та обмежуються їхньою статтю. Створення гендерних стереотипів може уповільнити розвиток природних талантів та здібностей хлопчиків та дівчаток, жінок та чоловіків, обмежити їх науковий та професійний досвід, а також життєві можливості. Стереотипи щодо жінок є результатом та причиною глибоко укоріненого ставлення, цінностей, норм та упередженості відносно жінок. Їх використовують для виправдання та збереження історично встановленої влади чоловіків над жінками, та, зокрема, гендерної дискримінації, яка затримує процес покращення становища жінок.

Дії Ради Європи зосереджені на:

- сприянні обізнаності про гендерну рівність, особливо шляхом розробки підготовчих та інформаційних заходів, орієнтованих на широке коло професіоналів (зокрема, державних службовців), звертаючи особливу увагу на запобігання насильству щодо жінок;
- сприянні та розповсюдженні навчальних планів та педагогічної практики, в яких немає явних та прихованих гендерних стереотипів, а також запровадженні запропонованих в Рекомендації Комітету міністрів заходів щодо комплексного гендерного підходу в освіті;
- боротьбі з гендерною дискримінацією, як формою висловлювань ненависті, та інтеграції цього аспекту в План дій Ради Європи, який має на меті боротьбу з висловлюваннями ненависті та дискримінацією, а також сприяння повазі до чоловіків та жінок;
- визначенні практичних заходів для:
  1. сприяння позитивному та вільному від стереотипів образу жінок та чоловіків у засобах масової інформації;
  2. ліквідація стереотипу щодо неповноцінності та покірності жінок, а також стереотипу щодо мужності чоловіків;
  3. сприяння рівній представленості жінок та чоловіків на керівних посадах у засобах масової інформації, в органах управління, програмування та регулюючих органах;
- сприянні ролі чоловіків у досягненні гендерної рівності.

Стратегічна ціль 2: запобігання та боротьба з насильством щодо жінок

Насильство щодо жінок і досі широко розповсюджене у всіх державах-членах Ради Європи та має жахливі наслідки для жінок, суспільств та економік. Відкрита для підписання в травні 2011 року Конвенція Ради Європи про попередження та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством (Стамбульська конвенція) є наймасштабнішим міжнародним договором, який бореться з таким порушенням прав людини. Дії у зазначеній сфері передбачають:

- підтримку держав-членів у підписанні та ратифікації Конвенції шляхом проведення технічної та правової експертизи;
- активізацію імплементації Конвенції із залученням усіх відповідних органів та структур Ради Європи;
- збір та розповсюдження інформації щодо правових та інших заходів, які вживаються на національному рівні з метою запобігання та боротьби з насильством щодо жінок, забезпечення доступу до передового досвіду;
- поширення Конвенції на Європейському континенті за допомогою доступності знань та обміну досвідом щодо співпраці з державами, які не є членами Ради Європи, та іншими регіональними та міжнародними організаціями.

Стратегічна ціль 3: гарантування рівного доступу жінок до правосуддя

Нерівність жінок та чоловіків, дискримінація за ознакою статі та стереотипи сприяють нерівному доступу жінок та чоловіків до правосуддя. Дослідження щодо доступу жінок до Європейського суду з прав людини привернуло увагу до невеликої кількості поданих жінками заяв, відзначаючи, що, можливо, це є відображенням перешкод, з якими зіштовхуються жінки на національному рівні. Найвагомішими причинами є відсутність знань, довіри та ресурсів, дискримінація за ознакою статі та культурні, соціальні й економічні перешкоди. Такі перешкоди надзвичайно важливі, коли жінки є жертвами насильства, та у випадках незахищеності, коли жінки стають жертвами різних форм дискримінації.

Діяльність Ради Європи у цій сфері передбачає:

- аналіз національної та міжнародної діяльності з метою збору даних та визначення перешкод, з якими зіштовхуються жінки у процесі здобуття доступу до національних судів та міжнародного правосуддя;
- визначення, збір та розповсюдження існуючих засобів та провідного досвіду, які спрямовані на полегшення доступу жінок до правосуддя, включаючи не судові та інші кроки захисту прав жінок (зокрема, через уповноважених з прав людини та інші установи, які захищають права людини);

– рекомендації з покращення ситуації.

Стратегічна ціль 4: досягнення рівної участі жінок та чоловіків у прийнятті політичних та громадських рішень

Плюралістична демократія передбачає рівну участь жінок та чоловіків у прийнятті політичних та громадських рішень. Норми та правила Ради Європи забезпечують чітке пояснення як цього досягти.

Дії передбачають:

- досягнення рівної участі жінок та чоловіків у політичному та суспільному житті у будь-якому керівному органі (кількість жінок та чоловіків має бути не нижче 40%);
- моніторинг прогресу щодо участі жінок у прийнятті рішень, забезпечення доступності даних та провідних практик у державах-членах. Зокрема, це буде реалізовано шляхом збору та розповсюдження інформації щодо впровадження Рекомендації Комітету міністрів стосовно рівної участі жінок та чоловіків у політичному та суспільному житті, включаючи прийняття рішень;
- визначення заходів з метою посилення спроможності кандидатів та обраних жінок, щоб сприяти та заохочувати їх до участі у виборах на національному, регіональному та місцевому рівнях. Це передбачатиме заходи, які пов'язані з виборчою системою, рівним прохідним бар'єром, державним фінансуванням політичних партій та умов праці обраних представників, а також заохочення жінок до участі у виборах шляхом голосування.
- досягнення рівної участі в органах і установах Ради Європи, а також у прийнятті рішень та виконанні функцій вищого керівництва та керівництва середньої ланки у Секретаріаті.

Стратегічна ціль 5: реалізація стратегії досягнення гендерної рівності в політиці та усіх заходах

Стратегія досягнення гендерної рівності – це (ре)організація, вдосконалення, розвиток та оцінка політичного процесу таким чином, що особи, які беруть участь у прийнятті політичних рішень залучають концепцію гендерної рівності в усі напрямки політики на всіх рівнях.

Комітет міністрів Ради Європи у Рекомендації державам-членам щодо стандартів та принципів гендерної рівності нагадує про важливість затвердження методик впровадження стратегії досягнення гендерної рівності, включаючи гендерне фінансування, гендерний аналіз та оцінку гендерного впливу. Хоча, як показує досвід, навіть найбільш зацікавленим державам-членам важко досягти гендерної рівності.

Рада Європи намагається досягти реалізації гендерної рівності:

- у різноманітних сферах, особливо у таких як правосуддя, правоохоронні органи, органи місцевого самоврядування, ЗМІ, у сферах культури, освіти, нацменшин, міграції, ромів, прав дітей, біоетики, соціальної єдності, молоді та спорту, боротьби з корупцією, торгівлі людьми та зловживання наркотиками;
- шляхом розробки та впровадження програм співпраці, проектів та заходів;
- через політичний процес та функціонування різних органів та установ, особливо, використовуючи напрацювання та внесок:
  - Комітету міністрів, Парламентської асамблеї, Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи, Європейського суду з прав людини;
  - профільного комітету та інших міжурядових органів;
  - механізмів моніторингу;
  - часткових угод.
- покращуючи кадрову політику Ради Європи.

Рада Європи продовжуватиме реалізацію Стратегії досягнення гендерної рівності шляхом збору інформації та розповсюдження провідних практик у державах-членах.

Глава II. Соціальний інститут, джерела та методи роботи

Трансверсальна Програма гендерної рівності передбачає, що усі керівні, консультативні та моніторингові органи Ради Європи мають підтримувати та сприяти досягненню мети і стратегічних цілей Стратегії гендерної рівності. Їх заохочуватимуть брати ініціативу відповідно до їх мандатів, а також враховуючи їхній статус та ресурси. Для прискорення цього процесу нижчезазначені елементи формують інституційну структуру в рамках Ради Європи:

- Комісія з питань рівноправ'я жінок та чоловіків: міжурядова група експертів відкрита для всіх держав-членів Ради Європи, в якій участь 16 обраних представників фінансується з бюджету Ради Європи. Під егідою Європейського комітету з питань людської гідності, рівності та соціальної єдності, місією якого є управління трансверсальною програмою гендерної рівності, поради та залучення різноманітних компонентів, а також співпраця з відповідними міжурядовими органами, забезпечуючи проведення експертизи та форуму для обміну передовим досвідом та обговорення відповідних питань.

Тематичний Координатор Комітету міністрів з питань гендерної рівності та боротьби з торгівлею людьми сприяє обговоренню в Комітеті

міністрів питань, пов'язаних з трансверсальною програмою гендерної рівності.

Національна контактна особа, призначена на національному рівні, забезпечує зв'язок між Радою Європи та учасниками і механізмами, відповідальними за гендерну рівність на національному рівні, а саме, від уряду, парламенту, місцевих та регіональних органів влади, суспільства та приватного сектору. Також контактні особи повинні сприяти поширенню міжнародних стандартів на національному рівні з метою скорочення розриву між визначеним законом та реальним рівнем гендерної рівності. Група національних контактних осіб створює платформу для тематичних обговорень та обміну досвідом.

Доповідачі з питань гендерної рівності, призначені міжурядовими органами та іншими структурами Ради Європи, повинні визначати шляхи впровадження гендерної концепції у роботу, програми та дії цих структур. Разом із Комісією з питань рівноправ'я жінок та чоловіків вони повинні визначати можливості розробки заходів та нових видів діяльності, які сприятимуть забезпеченню гендерної рівності.

Команда з питань досягнення гендерної рівності – це група співробітників Ради Європи, які працюють у різних секторах та органах Організації. Її завдання полягає у розповсюдженні інформації та знань, забезпеченні наочності результатів, визначенні можливостей співпраці та наданні пропозицій щодо імплементації Програми гендерної рівності.

З метою досягнення прогресу в імплементації Стратегії, Комісія з питань рівноправ'я жінок та чоловіків регулярно оцінюватиме досягнуті результати та готуватиме щорічну доповідь (яка буде надаватися до відома Комітету міністрів через профільний комітет).

Глава III. Співробітництво

Усі основні міжнародні партнери Ради Європи ухвалили Стратегію гендерної рівності або Плани дій. Це сприяло створенню основи для співробітництва та, у деяких випадках, налагодженню інституційної співпраці, забезпечуючи встановлення можливостей співпраці, взаємодоповнення та координації.

Європейський Союз, „Жінки ООН” та ОБСЄ залучені до розробки цієї Стратегії. Вони сприятимуть її імплементації, зокрема, шляхом проведення постійних консультацій з Радою Європи, беручи участь у зустрічах та заходах, запроваджуючи та реалізуючи спільні ініціативи. Рада Європи прагне посилити свою співпрацю з іншими установами та органами (зокрема, з УВКБ ООН, CEDAW, ЮНІСЕФ та ЮНЕСКО) та іншими міжнародними організаціями (такими як ОЕСР, Світовий Банк, Міжнародна організація франкофонії).

Програма гендерної рівності має на меті залучення та використання досвіду та знань громадських організацій у розробці, імplementації та оцінюванні політики, програм та діяльності. До інших партнерів в імplementації Стратегії гендерної рівності належать:

- парламенти
- національні уряди
- місцеві органи влади та їх асоціації
- органи з питань гендерної рівності
- установи з питань захисту прав людини
- професійні мережі (зокрема, у сфері юстиції, журналістиці, освіті, охороні здоров'я та соціальній сфері)
- профспілки та об'єднання роботодавців
- ЗМІ
- приватний сектор

Глава IV. Інформація

Інформаційний план розробляється з метою:

- підвищення наочності стандартів, досліджень, рекомендацій, заходів Ради Європи та їх результатів
- підвищення обізнаності щодо окремих питань з огляду на необхідність зміни позицій, менталітету та поведінки
- прискорення обміну інформацією між різними компонентами програми та партнерами
- надання доступу до провідних практик та зібраних даних на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Цей інформаційний план супроводжуватиметься навчальним планом, спрямованим на доповідачів з питань гендерної рівності, співробітників Ради Європи та інших експертів, які беруть участь у роботі Організації.